

Sygn. akt I ACa 477/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 7 lipca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa A. W.

przeciwko Z. W. i K. G.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 15 grudnia 2015 r. sygn. akt I C 1639/15

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki na rzecz każdego z pozwanych kwoty po 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Marek Boniecki SSA Andrzej Struzik SSA Jerzy Bess

Sygn. akt I ACa 477/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo A. W. skierowane przeciwko Z. W. i K. G., którym powódka domagała się uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny udziału wynoszącego 1/2 część w nieruchomości stanowiącej działkę ewidencyjną nr (...) zabudowaną budynkiem mieszkalnym przy ul. (...) w K., objętej księgą wieczystą nr (...), zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 17 sierpnia 2015 roku. Nadto sąd I instancji zasądził od powódki na rzecz pozwanych solidarnie kwotę 7.217 zł tytułem kosztów procesu.

Sąd I instancji wskazał, że powódka odwoływała się do faktu zniesienia pomiędzy nią i pozwanym Z. W. małżeńskiej wspólności majątkowej oraz do toczącego się między nimi postępowania o podział majątku wspólnego, obejmującego między innymi prawo własności przedmiotowej nieruchomości i podawała, że pozwany Z. W. darował tę nieruchomość swej córce pozwanej K. G. w trakcie trwania tego postępowania, w sytuacji gdy powódka nie godziła się na podział nieruchomości i domagała się przyznania tejże na jej wyłączną własność. Zdaniem powódki zawarcie umowy darowizny czyni niemożliwym zadośćuczynienie jej roszczeniu.

Wyrok powyższy Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powódka A. W. i pozwany Z. W. są małżeństwem. Wyrokiem z dnia 3 listopada 2010 roku sygn. akt III RC 480/09/K Sąd Rejonowy (...)w K. zniósł wspólność majątkową małżeńską między nimi z dniem 1 stycznia 2009 r. Od dnia 10 sierpnia 2011 r. przed tamtejszym sądem toczy się postępowanie o podział majątku wspólnego, w skład którego, stosownie do twierdzeń wniosku, wchodzi nieruchomość objęta księgą wieczystą (...) położona w K. przy ul. (...), zaś będący w tamtej sprawie wnioskodawcą pozwany Z. W. domaga się jej podziału przez wyodrębnienie dwóch lokali mieszkalnych. Będąca uczestniczką w tamtej sprawie powódka nie wyraziła zgody na podział żądając przyznania na jej własność całości nieruchomości ze splatą na rzecz Z. W.. W toku tamtego postępowania, w dniu 17 sierpnia 2015 r. pozwany Z. W. darował swej córce K. G. przysługujący mu udział w prawie własności powyższej nieruchomości, wynoszący 1/2 część.

W swych rozważaniach sąd I instancji powołał przepis art. 59 k.c. wskazując, że przepis ten, do którego odwoływała się powódka, ma zastosowanie, gdy niemożność zaspokojenia roszczenia jest bezpośrednim skutkiem wykonania umowy, czego świadomością mają strony umowy. Zdaniem sądu I instancji powódka nie wykazała takiej niemożności będącej następstwem umowy darowizny zawartej przez pozwaną. Wobec zbycia udziału przez pozwanego Z. W. pozwana K. G. zostanie wezwana do udziału w sprawie o podział majątku wspólnego, gdyż do tego postępowania mają zastosowanie przepisy o zniesieniu współwłasności (art. 567 w zw. z art. 680, art. 688 i art. 618 § 2 i 3 k.p.c.). W konsekwencji nie zostanie wyłączona możliwość przekazania powódce spornej nieruchomości na wyłączną własność.

Wyrok powyższy w całości zaskarżyła powódka zarzucając naruszenie art. 59 k.c. poprzez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie, że postępowanie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną jest odrębnym postępowaniem, które jest niedopuszczalne w sytuacji, gdy toczy się postępowanie o podział majątku wspólnego, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o zniesieniu współwłasności i w tym to postępowaniu przy udziale pozwanej powódka może dochodzić swego roszczenia. Nadto powódka zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych przez przyjęcie, że powódka nie wykazała niemożności zaspokojenia roszczenia na skutek wykonania zaskarżonej umowy darowizny. W konkluzji powódka domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa oraz zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje. Nadto w piśmie osobiście sporządzonym powódka uzasadniała zasadność apelacji wskazując na okoliczności jej zdaniem dowodzące celowego działania pozwanego na jej szkodę, niemożności splaty jej roszczeń przez pozwaną oraz okoliczności dotyczące roszczeń związanych z tą nieruchomością, które miałyby zostać rozliczone w sprawie o podział majątku wspólnego.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

W pierwszej kolejności zauważyć trzeba, że jakkolwiek skarżąca sformułowała w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, to zarzutu tego nie kieruje przeciwko żadnemu z faktów ustalonych przez sąd I instancji. W szczególności nie kwestionuje ani faktu pozostawania przez powódkę i pozwanego w związku małżeńskim, ani faktu zniesienia przez sąd wspólności małżeńskiej majątkowej i toczenia się z udziałem małżonków postępowania o podział majątku wspólnego, ani też faktu zawarcia kwestionowanej umowy w toku tego ostatniego postępowania. Fakty te zostały zresztą ustalone zgodnie z twierdzeniami samej powódki i były bezsporne, a do tych faktów ograniczają się

ustalenia sądu I instancji. Kwestia, czy wykonanie zawartej przez pozwanych umowy darowizny czyni niemożliwym zaspokojenie roszczeń powódki związanych z podziałem majątku wspólnego, nie była przedmiotem ustaleń faktycznych sądu I instancji, ale wnioskiem wywiedzionym z przepisów prawa.

W konsekwencji powyższego Sąd Apelacyjny stwierdza, że ustalone przez sąd I instancji okoliczności faktyczne są bezsporne, nie budzą żadnych wątpliwości i przyjmuje je za podstawę swego orzeczenia.

Oczywiście błędnie postawiony jest też zarzut naruszenia art. 59 k.c. Wbrew sformułowaniu tego zarzutu sąd I instancji nie przyjął, że postępowanie oparte na podstawie z art. 59 k.c. jest niedopuszczalne w sytuacji, gdy toczy się sprawa o podział majątku wspólnego, ale doszedł do wniosku, że przepisy prawne regulujące tok tamtego postępowania czynią możliwym zaspokojenie roszczeń powódki, a zatem nie zachodzi przesłanka niemożliwości zadośćuczynienia roszczeniu z astr. 59 k.c. Wniosek ten jest trafny, jakkolwiek z innych przyczyn, niż wskazane w rozważaniach sądu I instancji. Ani przez sąd I instancji, ani przez żadną ze stron nie została dostrzeżona regulacja materialnoprawna, która wyklucza przyjęcie, że zawarta po zniesieniu wspólności majątkowej małżeńskiej a przed podziałem majątku wspólnego umowa darowizny udziału w przedmiocie w skład tego majątku wchodzącym mogłaby czynić niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu jednego z małżonków mającemu swe źródło w uprawnieniu do podziału majątku. W szczególności art. 46 k.r. i op. stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w artykułach poprzedzających od chwili ustania wspólności ustawowej do majątku, który był nią objęty, jak również do podziału tego majątku, stosuje się odpowiednio przepisy o wspólności majątku spadkowego i o dziale spadku. W konsekwencji odpowiednie zastosowanie znajduje przepis art. 1036 k.c. Zatem, z mocy tego przepisu w związku z art. 46 k.r. i op., jeżeli po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej jeden z małżonków rozporządzi bez zgody drugiego małżonka udziałem w przedmiocie wchodzącym w skład majątku wspólnego, rozporządzenie to jest bezskuteczne o tyle, o ile naruszałoby uprawnienia przysługujące drugiemu małżonkowi na podstawie przepisów o podziale majątku wspólnego. W rezultacie takie rozporządzenie w żaden sposób nie zmienia sytuacji prawnej współmałżonka, który, pomimo tego rozporządzenia, może realizować swe uprawnienia w taki sam sposób, jak gdyby rozporządzenie to nie miało miejsca.

Co bardziej istotne, przepis art. 1036 k.c. w zw. z art. 46 k.r. i op. wyklucza zastosowanie art. 59 k.c. do rozporządzenia przedmiotem wchodzącym w skład majątku wspólnego bez zgody drugiego małżonka. W szczególności rozporządzenie takie, w zakresie naruszającym uprawnienia drugiego małżonka przysługujące mu na podstawie przepisów o podziale majątku wspólnego, jest bezskuteczne z mocy samego prawa. Tymczasem przepis art. 59 k.c. uzależnia bezskuteczność od orzeczenia sądu, które ma charakter prawokształtujący. Nie jest możliwe wydanie takiego orzeczenia, skoro już z mocy samego prawa czynność jest bezskuteczna. Dopuszczalne byłoby co najwyżej wydanie orzeczenia ustalającego, że dana czynność jest bezskuteczna. Pomijając nawet fakt, że powódka nie domagała się takiego ustalenia, zauważyć należy, że nie sposób byłoby dostrzec interesu prawnego w takim zadaniu, stanowiącego konieczną przesłankę z art. 189 k.p.c., skoro taka bezskuteczność sąd musiałby uwzględnić w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Z powyższych przyczyn nie miały żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia wywody zawarte w apelacji sporządzonej osobiście przez powódkę, a dotyczące kwestii jej roszczeń mających być zaspokojonymi w postępowaniu o podział majątku i wpływu na nie faktu darowania nieruchomości pozwanej.

Z tych przyczyn apelacja okazała się bezzasadna i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od powódki, jako strony przegrywającej sprawę, na rzecz każdego z pozwanych kwotę odpowiadającą połowie wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem ustalonymu w stawce minimalnej określonej przez przepisy § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, mając przy tym na uwadze okoliczność, że po stronie pozwanych zachodziło współuczestnictwo materialne. Dzieląc przysługujące pozwanym koszty postępowania apelacyjnego sąd II instancji wziął pod uwagę, że przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie regulują w żaden sposób sytuacji, gdy współuczestnictwo zachodzi po stronie uprawnionych do otrzymania od strony przeciwnej kosztów procesu, zaś, wbrew rozstrzygnięciu zawartemu w

zaskarżonym wyroku, brak jest podstaw do stosowania przez analogię przepisu art. 105 § 2 k.p.c., skoro solidarność czynna zawsze wynika tylko z czynności prawnej, jako że przepisy polskiego prawa nie znają przypadku takiej solidarności wynikającej z ustawy (art. 369 k.c.).

SSA Marek Boniecki SSA Andrzej Struzik SSA Jerzy Bess